

Habilitet

KS Folkevalgtprogram 2011-2015
Samnanger kommune. 25.09.2012.
Olav Mongstad

Grunnleggende etiske spørsmål

1. Kan det jeg nå er i ferd med å gjøre/ beslutte bli gjort til norm for alle mine politiske kolleger?
2. Hvordan ville jeg reagert hvis en av mine politiske kolleger gjorde/besluttet dette?
3. Er dette noe som kan oppfattes som en fordel jeg oppnår i kraft av min posisjon?
4. Vil dette på noen måte kunne falle tilbake på meg selv eller mitt parti, dersom det blir omtalt i lokalavisa eller Kommunal Rapport?

Inhabilitet og korrupsjon i kommune-Norge

- ✓ I kommune-Norge er man ikke flinke nok til å trekke seg ut av saker der man er inhabil.
- ✓ Dette kan gi grobunn for en korrupsjonskultur.
- ✓ Det er størst grobunn for ukultur i mindre kommuner med små forhold og tette bånd mellom viktige personer.

Nationen: 28.11.2005

Inhabilitet

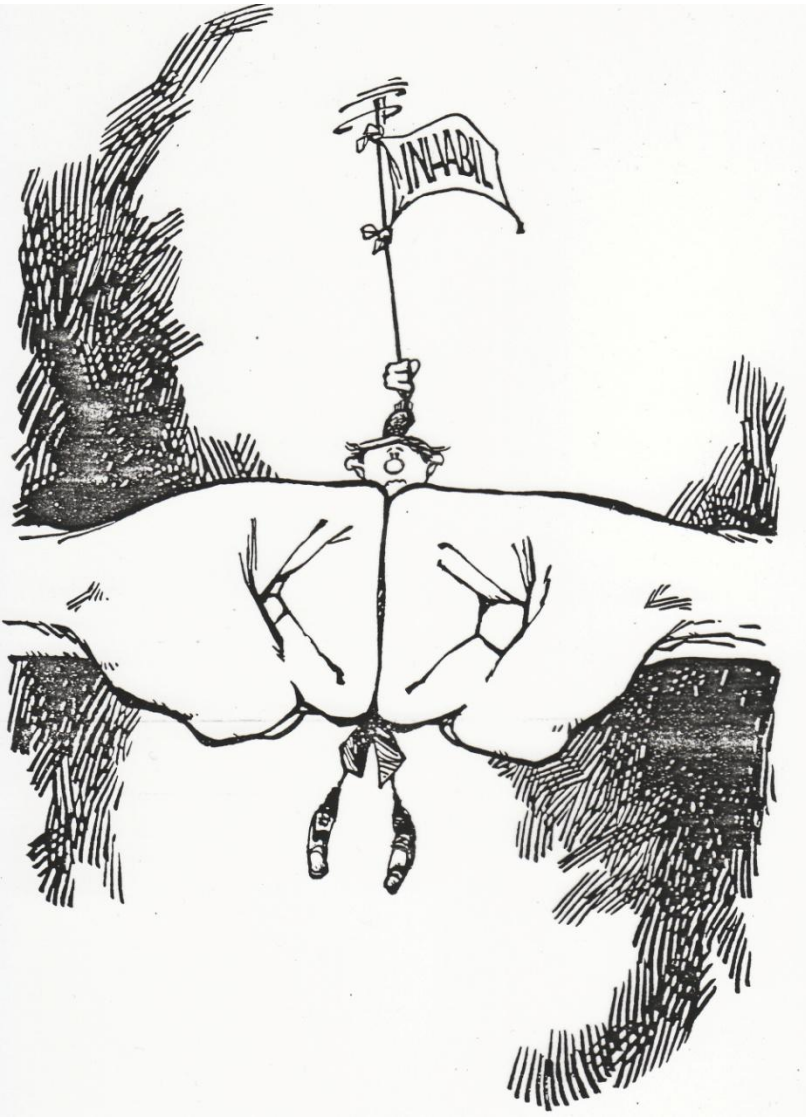
- ✓ Tjenestemenn og folkevalgte i kommunen vil ofte være inhabile hvis de har en tilknytning til en sak eller sakens parter som er egnet til å skape tvil om de vil behandle saken på en objektiv og upartisk måte.
- ✓ For eksempel vil en tjenestemann eller folkevalgt være inhabil hvis hun eller han selv er part i saken eller har en nær tilknytning til et selskap som er part i saken.

Når er man ugild?

- ✓ Det sentrale poenget er at den som utøver forvaltningsmyndighet ikke skal kunne gi seg selv, eller personer som en har nær tilknytning til, uberettigede fordeler.

Helt greit å være ugild

- ✓ Reglene om inhabilitet/ugildhet finnes i forvaltningslovens §§ 6-10 og kommuneloven § 40.3.
- ✓ Reglene har som formål å sikre tilliten til folkevalgte og den offentlige forvaltningen.
- ✓ Offentlig ansattes eller folkevalgtes upartiskhet må ikke kunne trekkes i tvil.

Kom tvilen i forkjøpet!

- ✓ Det kan være vanskelig for en folkevalgt å vurdere om hun er ugild i en sak.
- ✓ Etter loven er det ikke den folkevalgte selv som avgjør om hun er ugild.
 - Det avgjør det organet som hun er medlem av.

Kvifor reglar for inhabilitet?

- ✓ Respekt for politisk arbeid
- ✓ Politikarar skal vera overordna
 - Private interesser
 - Familiære interesser
 - Venners interesser
 - Uvenners/fienders interesser
- ✓ Politikarar skal vera samlande og gi respekt

HABILITET OG ETIKK

- ✓ Uetisk blir det først dersom man later som ingenting, og ikke tar de nødvendige konsekvenser av at man er inhabil, eller har mistanke om at man kan være det. Slik vil det være svært viktig med åpenhet om forhold som kan føre til inhabilitet.

Roller og folkevalg

- ✓ Inhabilitetsreglene bygger på en vurdering fra sak til sak. Selv om man er valgbar kan det likevel etter omstendighetene være uetisk å sette seg i en stilling hvor man vet at inhabilitetsproblemer ofte vil oppstå.
- ✓ I tillegg til at det vil kunne føre til praktiske vanskeligheter vil det også kunne svekke tilliten til forvaltningen om man svært ofte må fratre som inhabil.

Kommunelova:

Om inhabilitet gjelder reglene i forvaltningsloven kap. II, med følgende særregler:

- ✓ Kommunalt og fylkeskommunalt ansatte som i denne egenskap har medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for en avgjørelse, eller ved tidligere avgjørelse i samme sak, skal alltid anses som inhabile når saken behandles i folkevalgt organ.
- ✓ Ved behandling av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan og fylkesplan gjelder ikke første punktum.
- ✓ Inhabilitet inntreffer ikke ved valg til offentlige tillitsverv eller ved fastsetting av godtgjøring o.l. for slike verv.

§ 6.

Forvaltningslova.(habilitetskrav).

- ✓ **En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak**
 - **når han selv er part i saken;**
 - **når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som søsken;**
 - **når han er eller har vært gift med eller er forlovet med eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part;**

- ✓ **Kva når du avskyr ein part?**

§ 6. *Forvaltningslova.(habilitetskrav).*

En offentlig tjenestemann er ugild til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak

- ✓ **når han er verge eller fullmektig for en part i saken eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte;**
- ✓ **når han leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for, et selskap som er part i saken (NB frå 2011 også heileigd kommunalt selskap), eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken.**

Forvaltningslova forts.

✓ Likeså er han ugild når **andre særegne forhold** foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig **fordel, tap eller ulempe** for ham selv eller noen som han har **nær personlig tilknytning til. (tolking?)**

✓ Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en **part**.

Forvaltningslova. Forts.

- ✓ Er den overordnede tjenestemann ugild, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan
- ✓ Ugildhetsreglene får ikke anvendelse dersom det er åpenbart at tjenestemannens tilknytning til saken eller partene ikke vil kunne påvirke hans standpunkt og verken offentlige eller private interesser tilsier at han viker sete.
- ✓ Rekkevidden av annet og fjerde ledd kan fastlegges nærmere ved forskrifter som gis av Kongen.

Kommunelova §40-4.

- ✓ 4. Vedkommende organ kan fritta et medlem fra å delta ved behandlingen av en sak når han eller hun ber om det før saken tas opp til behandling, og vektige personlige grunner tilsier dette.

Ugild og partiet ditt

- ✓ Er du inhabil i et politisk organ, er du også inhabil i partiet/gruppa sin behandling av saka.
- ✓ Utilbørlig press på de andre i gruppa.

På talarstolen

- ✓ **ME** meiner at....
- ✓ **Kven er ME???**
 - Innbyggjar i Seimbygda?
 - Partigruppa?
 - Tilsett på sjukeheimen?
 - Lærer på Nordbygda skule?
 - Tillitsvald i Utdanningsforbundet?
 - Kommunestyret som kollegium?

✓ Saksforhold:

✓ I skoleåret 2009-2010 er det ved Strandvik skole i Oppstad kommune så mange elever på andre klassetrinn at det blir tre klasser. I løpet av skoleåret blir det en nedgang i elevtallet, som resulterer i at det fra høsten 2010 bare blir nok elever til to klasser. Forskjellen på elevtallet pr.klasse før og etter sammenslåing vil være opptil ti.

Kommunen har ca. 7500 innbyggere og er delt i tre skolekretser.

- ✓ Skolestyret søker formannskapet/kommunestyret om bevilgning til å opprettholde tre klasser, og saken blir behandlet i mars-april 2010.
- ✓ Tore Uppi og Eva Hansen er representanter i kommunestyret og i formannskapet, og de har barn i de berørte klassene.
- ✓ Mads Nerigarden er representant i kommunestyret, og hans ektefelle er lærer i en av de klassene som kan bli berørt av en sammenslåing.
- ✓ **Ser du noe inhabilitet?**

Metodiske grep

Ugildhet/inhabilitet

Individuell refleksjon

- ✓ Har jeg noen form for slektskap, eierinteresser, personlig forhold, etc som er en *mulighet* for at noen kan trekke min objektivitet i tvil?
- ✓ Hvilke saker/sakstype må komme opp til politisk behandling for at jeg skal være ugild?
- ✓ Har jeg noen styreverv/eierinteresser som jeg burde registrere på www.styrevervregisteret.no?

Plenumsrefleksjon

- ✓ Gjør slektskap deg automatisk ugild?
- ✓ Gjør økonomiske interesser deg automatisk ugild?
- ✓ Hvordan vil du håndtere saker der du mener at andre er ugild/inhabil?

Refleksjon i gruppe

- ✓ Hvordan vil du opptre i forhold til interessegrupper og enkeltpersoner som vil påvirke sin sak ved å ta kontakt med deg?
 - Ombud eller korrupsjon?
- ✓ Hvordan tar du vare på dem som ikke roper høyest?

Sakliste

- ✓ Ordførar/utvalsleiar set opp saker på saklista og godkjenner.
- ✓ Saker lagt fram i møtet:
 - Ordførar suverent kan nekta å ta dei opp som sak.
- ✓ Eller
 - 1/3 av representantane kan nekta det.
- ✓ Eit vedtak gjeld til ein gjer eit anna vedtak!

Klipp frå reglement i Austrheim

- ✓ Ei sak som er tatt opp til debatt, skal avgjerast med røysting eller vedtak om å utsetja drøftingane. (Ferjevedtak)
- ✓ Sak lagt fram i møtet, ordførar eller 1/3 av representantane kan avslå å ta opp saka.
- ✓ Formannskapet må gjera vedtak om at ei sak lagt fram i møtet kan handsamast

Interpellasjon – Deputasjon - Austrheim

- ✓ Interpellasjonar
 - Varsla til ordføraren minst 2 dagar før (ynskje om å auka tida)
 - Skriftleg
 - Framlegg i debatt etter interpellasjonen, kan avvisast av ordførar eller 1/3 (=6)
- ✓ Deputasjonar.
 - Meldast til ordførar seinast dagen før.
 - Avstemming om dei skal verta mottekne,
 - Eit utval kan møta dei utanfor salen, ordf/vara eller velja formann.
 - Utvalet refererer frå deputasjonen til kommunestyret ev. i saka på saklista.
- ✓ Formannskapet kan ta i mot deputasjonar i møtesalen. Medlemmene kan be at ordføraren stiller spesifikke spørsmål